ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվան 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis. Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ամսիս 7-ին, կիրակի օր, Աւետեաց (Ջգրաշէն) ս. Աստուածածին եկեղեցում, պատարագից յետոյ, ժամը 11-ին, լինելու է քառասունօրեայ հոգեհանգիստ, նոյն եկեղեցու միաբան՝

ՍԱՐԳԻՍ ՍԻՒԱՐԴ ՔԱՀԱՆԱՅ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ

որի համար երիցուհի Դէյիոյ Աղաջանեան և իր որդիքը, խնդրում են բարեկամներին, ծանօթներին և ծխականներին պատուել իրանց ներկայութեամբ: 1—1

Վաղը, կիրակի, ամսիս 7-ին

ՄԱՐԻԱՄ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ

մահվան տարեդարձի օրը, հոգեհանգիստ կը կատարվի Թանդոյեան եկեղեցում (ռէալական դպրոցի հանդէպ), առաւօտեան ժամի $11^1/_2$-ին, որի մասին հանգուցեալի մայրը՝ Եփիմիա Եգորովնա և եղբայրները՝ բժիշկ Միքայէլ և Նիկոլայ Գէորգեան Աղաջանեանները, յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին:

Հոգեհանգստից յետոյ տեղի կունենայ տապանաքարի օրհնութիւնը: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վտանգի դէմ միջոցներ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Բաղուից. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Պարսկաստանի քրդերը: Օպերային ներկայացումները.

ՎՏԱՆԳԻ ԴԷՄ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Շատ տխուր ցուցումներ է տալիս վիճակագրութիւնը մեր դպրոցների առողջապահական դրութեան վերաբերութեամբ: Տղայ աշակերտների մի երրորդ մասը, իսկ աղջիկների համարեա ամբողջ կէսը ստանում են զանազան տեսակ հիւանդութիւններ դպրոցական աննպաստ պայմաններից: Վատ օդի մէջ երկար ժամանակ մնալը, երկարատև նստած դրութեան մէջ լինելը, առհասարակ շարժումներից զրկված մնալը և անբաւարար սնունդը ստեղծում են մեր կրթվող մանուկ սերնդի համար այնպիսի պայմաններ, որ մատաղ կազմուածքը թուլանում է, դառնում է դիւրագրգիռ, դիւրազգաց և ենթակայ ծանր տկարութիւնների. մանուկը յաճախ ստանում է աչքի թուլութիւն, կարճատեսութիւն և նոյն իսկ ընդհանուր բըթութիւն:

Այս և սրա նման մի շարք հանգամանքներ դարձրել են իրանց վրա արտասահմանեան մանկավարժների ուշադրութիւնը և դպրոցական կարգերի մէջ մտցրված են մի շարք բարեփոխութիւններ, որպէս զի դըպրոցի թուլացնող և քայքայող ազդեցութիւնը վերանայ և դպրոց յաճախող մանուկը ոչ միայն զարգանայ մտաւորապէս, այլ և պահպանի իր ֆիզիքական ոյժերը: Նոյն հարցը շատ նպատակայարմար է յարուցանել այժմ և Ռուսաստանում, որտեղ քննութեան է ենթարկված միջնակարգ դպրոցների վերակազմութեան խնդիրը: Մոսկվայի առողջապահական ընկերութիւնը նուիրեց յատուկ մի նիստ այդ հարցին և մտադիր է լուրջ կերպով մշակել դպրոցական առողջապահական բարեկարգութեան ամբողջ ծրագիր:

Պարապմունքների երկարատևութիւնը, դպրոցական սենեակների ընդարձակութիւնը, լոյսի քանակութիւնը պէտք է ենթարկվեն յայտնի կարգի և չափի, որոնք և դառնան պարտաւորական: Համեմատելով ռուսաց դպրոցները, օրինակ, շվեդական դպրոցների հետ, տեսնում ենք, որ մինչդեռ Ռուսաստանում մանուկների պարապմունքը տևում է $7-10^1/_2$ ժամ, Շվեդիայում նրանք շարունակվում են 3—8 ժամ: Աշակերտների ֆիզիքական կրթութեան համար կամ ոչինչ չէ արված կամ շատ քիչ բան է արված: Մարմնամարզութեան ընդունված ձևերը անյարմար են, որովհետև նրանք կամ պահանջում են լարված ուշադրութիւն և յոգնեցնում են, կամ չափազանց ծանր են և անհետաքրքիր: Ֆիզիքական կրթութեան ամենալաւ եղանակը անգլիականն է, որովհետև այնտեղ շարժումները աւելի բնական են և հետաքրքիր, որովհետև նա խաղերի ձևեր ունի և գրաւիչ է մանուկների համար:

Եթէ արդարև ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը կարողանար առողջապահութեան վերաբերութեամբ էական բարեփոխութիւններ մտցնել դըպրոցներում, նա ազատած կը լինէր մեր կրթվող մատաղ սերունդը այն վտանգից, որի առաջ նա կանգնած է, յաճախելով դպրոցը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Երբ և իցէ տեսել էք թիւրքահայ գիւղացու դէմքը Պոլսի կոսմօպոլիտ հայերի գրականութեան մէջ: Մենք չենք յիշում այդպիսի մի երևոյթ: Եւ այդ պատճառով կարծում ենք, որ հետաքրքրութիւն պիտի ներկայացնէ գիւղական կեանքի մի պատմութիւն, որ մենք գտանք «Սուրհանդակ» լրագրի մէջ:

Հօս, գեղին մէջ, մեծ դեր կը կատարէ սրճարանը, որուն մթնոլորտը մուխով և ծուխով ապականուած է ու թունաւորիչ: Քանի մը հոգի պզտիկ սեղանի մը շուրջ բոլորակ մը ձևացուցած են, որուն վրա մէկ երկու օղիի կէս պարպուած շիշեր դրուած են, ու մանր գաւաթներ: Այս մարդիկը անվերջ խօսակցութեան մը անձնատուր եղած են, որ երբեմն երբեմն հայհոյանքներով կը համեմուի: Ի՜նչ զազիր դէմքեր. անհարեկիչ կծկումներով, բոլորն ալ թոյնով փճացած: Օղիին ազդեցութիւնը խառնուելով իրենց բնական կիրքին, աւելի կը չարախօսեն բացակայ մը, ուրկէ իբրև հաւատարիմ կարծուած էին առաջ, և ինքը հիմա ով գիտէ ուր կաշխատի հանդարտ սրտով:

Այսպէս են հասարակ մահկանացուները: Բայց գիւղը ունի և «ջոջեր», ոյժի և փողի տէր մարդիկ: Նրանք էլ այստեղ են, անբաժանական սրճարանում:

Սրճարանին ուրիշ մէկ անկիւնը, հոն ուր արեգական ճառագայթները աւելի ազատ մուտք ունին, ապակեփեղկին քով, քանի մը անձեր, խոշոր մարմնով ու կոշտ նստուածքով, փփրալից խօսակցութիւն մը ունին իրենց մէջ, ուր մերթ ընդ մերթ անհեռելի քըրքիջներով կընդմիջուի: Ասոնք գեղի ջոջերն են, տիպար վաշխառուներ, որ իրենց դերը կը շարունակեն անտանելի խօսուածքով, անվայել հայհոյանքներով և իրենց յատուկ ձևերով: «Աղան» գեղին մէջ իր մասնաւոր տեղը, դիրքը ունի, և երբեմն ինքզինքը կարծեցնել կուզայ ժողովրդին՝ իբր բարի քրիստոնեայ, գթած, ամենողորմած, մինչդեռ դիմակ մըն է միայն այս ամենը: Ամէն պարագայի մէջ վաշխառութիւնը իր միակ զէնքն է խեղճերուն հանդէպ, որոնց կարողութենէն վեր ի վեր է մենծ-մարդուն դէմ խօսելու «գերագոյն» կարողութիւնը: Աղան, իբր բացարձակ տէր իր գեղին դպրոցին և եկեղեցիին, իր քմահաճ եսականութեամբը ի գործ կը դնէ, սեփական ճարպիկութեամբ, ինչ որ իրեն շահու աղբիւր մը կրնայ ըլլալ: Եւ այս խեղճ մարդիկ առանց իրենց շուրջը անցած դարձածին հետամտելու, ինքզինքնին դեռ կը կարծեն հին օրերու, հին սովորոյթներու մէջ, ուր յաղթական կիշխէր աղային կամքը՝ երկնային պատգամի մը ամբողջ պատկառանքով:

Ի՜նչ վճիտ իրականութիւն... Բայց նա այս կտորի մէջ շատ է համառօտ, շատ է թոյլ գըծագրված, ընդհանուր բառերով նկարված: Անշուշտ, եթէ թղթակիցը աւելի մտենար իր տեսածներից ամեն մէկին, փորձած լինէր նրա «կեանքի դօկումենտները» բաց անել ընթերցողի առջև, մենք կունենայինք աւելի ազդու, աւելի ցնցող իրականութեան պատկեր: Գիւղը, անշուշտ, միայն արտասուաշարժ տեսարաններ չունի. արտասուք և վիշտ դրդող տեսարանների մէջ, անշուշտ, շատ յաճախ են երևան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՔՐԴԵՐԸ

(Նամակ Պարսկաստանից)

II

Քրդերը ոչ մի քանակցութիւն չեն ընդունում, մինչև որ Շահզադա-Մանուչէհր-Միրզան պաշտօնանկ չէ լինում: Հաջի-Միւշիրի Լաշկերի առաջարկութեամբ և Սադր-Ազամի խելացի հեռատեսութեամբ Մանուչէհր-Միրզային հեռագրում են թողնել Սուջ-Բուլաղը. նա հոկտեմբերի 1-ին ճանապարհ ընկաւ դէպի Թաւրիզ: Այս յաղթութիւնից խրախուսված՝ քիւրդ ցեղապետները իրանց առաջնորդներով և մօտ 1500 ձիաւորով մտնում են Սուջ-Բուլաղ Ղազի-Միրզա-Ֆէթահի առաջնորդութեամբ և հեռագրով դիմում են վալիաթին և Սադրազամին, որ իրանց նահանգապետ նշանակեն Հաջի-Միւշիրի Լաշկերին:

Գահաժառանգը Թաւրիզից հեռագրել էր, որ արդէն նոր նահանգապետ նշանակված է Հաջի-Սէմիդ-խան Սադր-իւլ-Միւլքը, որը միանգամայն Մարաղայի նահանգապետն էր և Թաւրիզի բէյլէրբէգին: Բացի այդ իմացրել էր, որ արդէն ճանապարհ է ընկել նորընտիր նահանգապետը դէպի իր պաշտօնատեղին: Հաջի-Սէմիդ խանը մի խիստ և գործունեայ անձնաւորութիւն է, նա արդէն երկու տարի առաջ դարձեալ Սուջ-Բուլաղի նահանգապետն էր և քրդերը նրան շատ լաւ ճանաչելով, կրկին դիմում են հեռագրաւ և նորանոր թախանձանքներ անում Վալիաթից, Սադր-Ազամից և Շահից, որ անպատճառ իրանց համար նահանգապետ նշանակեն Հաջի-Միւշիրի Լաշկերին:

Վալիաթը հեռագրում է Հաջի-Միւշիրի Լաշկերին, թէ նա ուղարկված է երկիրը խաղաղացնելու, քրդերին զինաթափելու և ոչ թէ նահանգապետութեան ստնձգութիւններ կատարելու: Հրամայում է իսկոյն վերադառնալ, և Հաջի-Միւշիրի Լաշկերը ճանապարհվում է դէպի Թաւրիզ: Այս դէպքի վրա քրդերը բորբոքված դիմում են հեռագրատուն և իրանց հեռագրերի պատասխանն են պահանջում: Պատասխանները չը ստանալուց սաստիկ կատաղած՝ մեծ աղմուկ են բարձրացնում հեռագրատանը, հայհոյում են, նախատում են կառավարչական բոլոր անձնաւորութիւններին ղաջարների տանից սկսած և ետ են պահանջում ու ստանում իրանց վճարած հեռագրերի գումարը:

Քիւրդերի Սուջ-Բուլաղ մտնելուց մի օր առաջ Մահմադ-աղա-Մամաշը իր զինակիցների հետ, հազար ձիաւորով, դուրս էր եկել քաղաքից, որ դիմաւորէ նոր դատաւոր Հաջի-Սէմէդ-խանին: Երբ Հաջի-Սէմէդ-խանը մտնում է Սուջ-Բուլաղին, իր մտքից մի օր առաջ հազար հետևակ սարբազ (զօրք) է ուղարկում քաղաք: Այս միջոցին քրդերի երդուեալ առաջնորդները և ցեղապետները գնում են ապաստանում են օսմանեան շահբէնդէրի (կօնսուլի) տունը և նրա մօտ գտնված Ռուստամ-բէգ-Զամին (մզկիթ):

Միրզա-Ֆէթահի և քիւրդ աղայեանների խորհրդով և խնդիրքով, օսմանեան շահբէնդէրը դիմում է գրաւոր կերպով Հաջի-Սէմիդ-խանին, որ Աղա-Մահմադ-Մամաշին և նրա ձիաւորներին Սուջ-Բուլաղ մտնելը արգելէ, եթէ չէ ցանկանում, որ արիւնահեղութիւններ պատահեն: Սէմէդ-խանը, որ արդէն շատ վստահութիւն էլ չունի քրդերի անկեղծ ծառայութեան վրա, Աղա-Մահմադ-Մամաշին հրամայում է, որ Սուջ-Բուլաղից վեց ժամ հեռաւորութեան վրա, Ուրմիայի ճանապարհին, իջնեն և սպասեն նրա նոր կարգադրութեան: Եւ առանց աղմուկի, առանց ցոյցի Հաջի-Սէմիդ-խանը մտնում է Սուջ-Բուլաղ, քաշվում է իր ապարանքը հոկտեմբերի 6-ին:

Միրզա-Ֆէթահ-Ղազին, Սէմէդ - խանի Սուջ-Բուլաղ մտնելու օրը մունետիկների միջոցով հրաման է տալիս քաղաքացիներին, որ ոչ ոք չը յանդգնի խանութ բանալ, բազար ապրանք հանել ծախելու և կամ ներկայանալ նորեկ նահանգապետին: Որքան որ աշխատում է Հաջի-Սէմէդ-խանը, միջոցներ չէ կարողանում գտնել, որ բազարի խանութները բանալ տայ և խաղաղացնէ ժողովուրդը: Քաղաքը բանակի տեսք ունի, երկու կողմից զինված, լարված սպասում են և ոչ ոք չէ յանդգնում առաջին յարձակողական քայլն անել:

Դէրուքրի-Ղադր-աղան, Բէյզադա Շէյխ-Ալի-խանը, Բայիզ-Աղա-Մանգուրը և ուրիշները իրանց ապաստարանից դուրս չեն գալիս և օսմանեան կօնսուլատը, Թէհրանում դեսպանատունը այժմ բանակցութեան մէջ են Պարսից Դրան հետ, որպէս զի կարողանան մի կերպ խաղաղացնել քիւրդ աղայականներին: Սէմէդ-խանը ձեռքերը ծալած նստած է Սուջ-Բուլաղում, սպասում է բարձրագոյն կարգադրութեան. իսկ քրդերը յամառած իրանց երդման վրա, ոչ մի խօսք չեն ցանկանում լսել:

Հաջի Ահմէդ խանի աղայական—կալուածատէրների դէմ ունեցած բուռն ատելութիւնը և անողոք ընթացքը շատ լաւ յայտնի է քիւրդերին. նրա թաթի տակ բաւական տոկացել են, այնպէս որ, մինչև Հ. Սեմէդ խանին էլ պաշտօնանկ չանէ կառավարութիւնը, դժուար թէ խաղաղութիւն կարողանայ հաստատել Քիւրդիստանում, իսկ մի այդպիսի կրկնակի զիջում բաւական ստորացուցիչ է: Այժմեանից չէ կարելի որոշ գուշակել, թէ ինչ հետևանք կարող է ունենալ գործը, բայց քիւրդ աղայականների մէջ մտքի շարժումը այն աստիճանի է հասել, որ սոյնանման դէպքեր միմեանց յաջորդելու են և երկիրը աղմկելու, քանի որ պարսիկ անսանձ նահանգապետները իրանց քմահաճոյ հարկերով և պահանջողական փէշքէշներով հարստահարեն ու կեղեքեն երկիրը:

Թէև Հաջի Ահմէդ-խան Սադր Միւլքը, Մէքէից վերադարձից յետոյ, ձեռք է քաշել տոհմական դուլդուրութիւնից (աւազակ), խաղաղ կեանքի է ձգտում, որ կարողանայ իր անհաւր կարողութիւը հանգիստ վայելել, բայց պարսիկ կառավարութիւնը նրանից, որպէս կարող, խելացի և գործունեայ անձնաւորութիւնից չէ ուզում ձեռք քաշել: Նա Մարաղայի նահանգը կառավարում է փոխանորդներով, Թաւրիզի բէգլէրբէգութեան ժամանակ գրպանից անհաշիւ գումար դրեց, բաւուքեց մասամբ հացի խնդիրը: Եթէ սա չը լինէր, այժմ Թաւրիզում փութը հինգ կոպէկով էլ հաց չը պիտի ճարէին: Իսկ այժմ ինչ վիճակի է մատնվելու Սուջ-Բուլաղում,

գալիս ժողովրդի հոգու դրական կողմերը, այն ժողովրդի, որ հազարաւոր տարիների ընթացքում կրել է իր ուսերի վրա մարդկութեան ամենազարհուրելի լուծերից մէկը և, այնուամենայնիւ, գոյութիւն է պահպանել, ապրել է մինչև այսօր, զարմանք պատճառելով ամեն մէկին, որ գիտէ թէ ինչ պայմանների մէջ է եղել դրըված նրա կեանքը։ Բայց Թիւրքահայ գիւղը չէ ունեցել և չունի իր վարքագիրը, որ մի և նոյն ժամանակ նրա պատմագիրն էլ կը դառնայ։ Եւ մենք չը գիտենք թէ երբ կը գայ այն ժամանակը, երբ գաւառացի հայ գրագէտը կը սկսէ ծառայել այդ մոռացված, «աչքից ընկած, մտքից հեռացած» գիւղին իր գրչով, իր գիտողական կարողութեամբ։

*

Դժբախտ Վանը դարձեալ առանց առաջնորդի մնաց։ Այդպէս էլ պէտք էր սպասել։ Ներսէս եպիսկոպոս Ասլանեան համաձայնվեց Պօլսից Վան գնալու քաջութիւնը ցոյց տալ միայն այն պայմանով, որ իր պաշտօնի անունը լինի «ժամանակաւոր այցելու հովիւ». և երբ Վան հասաւ, նրա առաջին խօսքը այն եղաւ, որ պիտի հրաժարվի այդ պաշտօնից էլ, եթէ... Բայց այս «եթէն» բացատրել այնքան էլ հեշտ չէ. հայ եպիսկոպոսը, որ գիտէ թէ ինչ է գաւառը և ինչ է նրա համեմատութեամբ չքնաղ Բօսֆորը, հարիւրաւոր «եթէ»-ներ ունի, որոնց մէջ ամենագլխաւորը հէնց այդ կախարդական Բօսֆորն է։ Ինչ և իցէ, Ներսէս եպիսկոպոսը մի տարի էլ չը մնաց իր պաշտօնում։ Կ. Պօլսի պատրիարքարանը, հաւատորսական հունձերի առաջն առնելու համար, կատարում էր Ներսէս եպիսկոպոսի բոլոր պահանջները, ուղարկում էր նրան գումարներ. բայց այդ առատաձեռնութեամբ էլ չը կարողացաւ շահել նրա սիրտը։

Բայց արդէն բուն դժուարութիւնը հիմա պիտի սկսի—ասում է «Սուրհանդակը».— որովհետև ձմեռն է որ պահուըտած ցաւերը երևան կը հանէ, և ամեն ժամանակէ աւելի աշխատող ձեռքերու և հսկող աչքերու պէտքը կը ներկայացնէ։

Մեր թղթակիցը հաղորդեց որ Վասպուրականում կարօտութիւնը այս տարի աւելի սաստիկ կը լինի, աւելի անտանելի։ Եւ այսպիսի մի ժամանակ «այցելու հովիւը» իր անելիքները վերջացրած է համարում և ուզում է վազել դէպի Բօսֆոր։ Զարմանալի հանգամանք. եզուիտները նախախնամութեան բարիք են համարում ժողովրդական թշուառութիւնը և վազում են հոգիներ գնելու համար. իսկ հայ կղերականը փախչում է թշուառութեան տեղից, որպէս զի ոչինչ հարկաւորութիւն չը լինի հոգեվաճառութեան և այլ այսպիսի բարեպաշտական «մեծագործութիւններին» դիմադրել։ Լաւ է ասած, թէ կատուի ծիծաղը մկան համար արտասուք է...

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Հոկտեմբերի 31-ին

Այսօր, ժամի 6-ին, դումայի Ալէքսանդրեան դահլիճում կայացաւ երկրորդ ժողովրդական դասախօսութիւնը՝ բուն գրականական բովանդակութեամբ։

Անցեալ կիրակվայ համեմատ հաւաքվածների թիւը աւելի քիչ էր, մանաւանդ երեխաների, որոնց ներս չէին թողնում։ Հասարակութեան մեծ մասը կազմում էին արհեստաւորներ և ստորին կարգի գործակատարներ. կային և շատ կանայք։

Կարդացողները երկուսն էին։

Առաջ կարդացվեց գործարանական կեանքից վերցրած բաւական աջող մի պատկեր, որի մէջ գեղեցիկ և մատչելի կերպով նկարագրված էր գործարանական կեանքը իր բացասական կողմերով, փոքրիկ բանւորների սարսափելի վիճակը, տնեցիների գործ դրած բռնութիւնը նրանց գործարան ուղարկելիս, հասակաւոր բանւորների յուսահատ դրութիւնը, վերակացուների գազանաբարոյ վարմունքը, նրանց լկտի վերաբերմունքը դէպի աղջիկ-բանւորները։ Մութ գոյներով է նկարագրված գործարանական կեանքը. դա կեանք չէ, այլ մի տեսակ բանտական, դժոխային դրութիւն, որի մէջ մարդ իր կեանքի ու կամքի տէրը չէ. նրան արհամարհում ու շահագործում են գործարանի մեծաւորները, նա կազմում է այդ գազանանման մեքենաների մէկի մասը, նրա ողորմելի կեանքի ընթացքը տնօրինողը այդ դժոխային կաթսայի սուլոցն է։ Ամեն րոպէ նա վտանգի է ենթարկված. կամ ձեռքերը կարող են ջարդվել մեքենայի ժանիքների արանքում, կամ ամբողջ մարմնով կարող է կոտրատվել՝ ընկնելով ճախրող անիւների տակը, կամ կաթսան կը տրաքէ ու իր եռացած գոլորշիով կը խաշէ նրան ձկան պէս։

Իսկ անվերջ աղքատութիւնը, որ յատուկ է բանւոր դասակարգին՝ իր անսպառելի ոյժն է գործ դնում, մաշում ու ջղկոտր է անում այդ մատաղ ու առողջ մարդկանց, սգի ու վշտի մէջ է խեղդում ամբողջ ընտանիքներ։ Մռայլ, սևացած ու նիհար դէմքեր է ցոյց տալիս մեզ մոգական լապտերը ընթերցանութեան ժամանակ։

Ունկնդիրները լարված լսում էին իրանց ծանօթ աշխարհի նկարագիրը. չէ որ այդ բոլորը նրանք տեսել են իրանց շրջապատող գործարաններում կամ անձամբ ճաշակել են գործարանական կեանքի այդ դառնութիւնները։

Յետոյ կարդացվեց «Երաժիշտ» վերնագրով մի գեղարուեստական փոքրիկ պատմուածք. աղքատ կօշկակարի փոքրիկ զաւակը պատահամամբ լսելով ծերունի ջութակահարի խաղը՝ այնքան է յափշտակվում երաժշտութեամբ, որ ամեն օր ազատ րոպէին գալիս է նրան լսելու։ Վերջը բացվում է այդ գաղտնիքը. բարի ջութակահարի ու կօշկակարի համաձայնութեամբ երաժշտութեան սիրահար երեխան իրաւունք է ստանում ապրելու ծերունու մօտ։

Անյայտութեան մէջ կորած տաղանդը պատահմամբ բացվում ու ծլում է։

Անցնում են տարիներ և ժողովրդի զաւակը դառնում է հռչակաւոր ջութակահար։

Վերջացնելով մեր թղթակցութիւնը, աւելորդ չենք համարում մի փոքրիկ նկատողութիւն անել տեղիս հայ արհեստաւորներին ու գործակատարներին, որոնք ինչպէս առաջին, նոյնպէս և երկրորդ դասախօսութեան ժամանակ բոլորովին բացակայում էին. անկասկած է, որ դասախօսութիւններն իրանց մատչելի բովանդակութեամբ ու աջող ընտրութեամբ բաւական օգտակար կարող են լինել նրանց համար։ Մեզանում այսպիսի դասախօսութիւնները հազուագիւտ են, ուստի պէտք է շտապել օգտվել առիթից։

Մ. Աւագեանց

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

—

Հոկտեմբերի 30-ին

Զինւորական ատեանը ամսիս 15-ին բաց անելով իր նիստը, հրաւիրեց նորակոչ զինւորացուներին վիճակահանութեան։ Նոր-Բայազէտի ընդարձակ գաւառը բաժանված է երեք զինւորակոչական մասերի։ Ամսիս 15-ին տեղի ունեցաւ երրորդ մասի զինւորակոչութիւնը Դաբաչիչագի Ներքին-Ախտա գիւղում։ Այդտեղ 32 գիւղերի ազգաբնակութեան երիտասարդներ, այն է՝ հայ, մալական և յոյն նորակոչներ, թւով 393 հոգի, վիճակի ենթարկվեցին, որոնցից ատեանը իսկական զինւոր վերցրեց 135 հոգի։ Դրանցից 14 հոգի մալական էին, 2 յոյն և մնացեալ 119 հոգին հայեր։

Մալական երիտասարդներից շատերը ամուսնացած էին և ունէին երեխաներ. դա, շատերի կարծիքով, լաւ չէ, քանի որ նրանց նորատի ամուսինները ամբողջ չորս տարի դատապարտված են արտասուալի աչքերով սպասել իրանց սիրելի ամուսիններին։ Բայց մալականները ուրիշ կերպ են դատում։ Մեր հարցին՝ թէ ինչու են շտապում այդպէս վաղաժամ ամուսնացնելու իրանց զաւակներին, քանի որ ընդհանրապէս աչքի առաջ կայ զինւորակոչութիւնը,—մալականները պատասխանում են, որ ամուսնացնելով իրանց զինւորացուներին՝ նրանք աշխատում են բարոյական կապ պահպանել նրանց և ընտանիքի մէջ, յատկապէս այն դիտաւորութեամբ, որ զինւոր գնալով՝ նրանց երիտասարդները չեն մոռանայ իրանց ամուսիններին և ծառայութիւնը վերջացնելուց յետոյ, յիշելով իրանց ընտանիքը, իսկոյն տուն կը վերադառնան։ Այն ինչ ամուրի լինելով՝ նրանք գուցէ չը վերադառնան տուն, ինչպէս մեր կողմերից յաճախ չեն վերադառնում Ռուսաստանի ներքին նահանգներից եկած զինւորները։ Ամուսնացածներ կային նաև հայ զինւորների մէջ։

Այսպէս թէ այնպէս, ցանկալի է, որ զինուորացու երիտասարդները, թէ հայ և թէ ռուս՝ ձգտէին զինուորագրութիւնից յետոյ ամուսնական կեանքի մէջ մտնելու։

Ամսիս 21-ին ատեանը նիստ ունեցաւ նաև Նոր-Բայազէտում, որտեղ վիճակահանութեան հրաւիրեց գաւառի երկրորդ մասի 21 գիւղերի նորակոչներին, թւով 309 հոգի։ Դրանցից իսկական զինուոր որոշվեց 101 հոգի։ Ապա նոյն ամսի 26-ին վիճակ հանեցին քաղաքի երիտասարդները շրջակայ 9 գիւղերի նորակոչների հետ միասին՝ թւով 274 հոգի, որոնցից զինուոր որոշվեց 93 հոգի։ Դրանցից 34 հոգի Նոր-Բայազէտից էին։ Նոր-Բայազէտի ամբողջ գաւառից կանչված էին 968 հոգի, որոնցից զինուոր ընկան 329 հոգի։ Ինչպէս տեսնում ենք, այս տարի իսկական զինուոր է վերցված ընդհանուր նորակոչների $^{1}/_{3}$-ականը։ Բոլոր երեք մասերի զինուորները երդում ընդունելով՝ ցրվեցին իրանց տները ժամանակաւոր անցաթղթով, որպէս զի եկող ամսի 12-ին նորից ներկայանան ատեանը և ընդունվեն ծառայութեան մէջ։ Զինուորագրական ատեանին նախագահում էին՝ երկրորդ և երրորդ մասերում գաւառապետի աւագ օգնական պ. Ս. Ղորղանեան, իսկ առաջին մասում ինքը՝ գաւառապետ իշխան Չերքեզով։ Ատեանը վերջացրեց իր գործունէութիւնը ամսիս 28-ին։

Գ. Սինանեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Բագու, Նոյեմբերի 2-ին

«Մշակի» № 195-ի մէջ տպված էր մի լուր Բագուի հայոց թատրոնի մասին. լրատուն, ի միջի այլոց, գրում է. «Տիկին Մելիքեան իր դերում չէր—նա ուզում էր լաւ թագուհի լինել, բայց այդ նրան չէր աջողվում. երևում էր, որ դերը նրա ոյժից վեր էր»։

Պատիւ ունեմ յայտնելու իբրև հերթապահ րէժիսսօր, որ տ. Մելիքեան այդ գիշեր չէ խաղացել այդ դերը, և պիէսայում («Թագի համար») թագուհի չը կայ, այլ կայ իշխանուհի։

Գ. Պետրոսեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Անդրկովկաս է եկել մի մասնագէտ, Ստեցէնկօ, որ մտադիր է փորձեր անել՝ բուսցնելու այն բոլոր բոյսերը, որոնցից ստացվում են ամուր թելեր զանազան տեսակ գործուածքներ և թոկեր պատրաստելու համար։ Այդ կարգին են պատկանում՝ քանաֆ, ջուտ, րամի և դրանց նման բոյսերը։ Քանաֆի ամենալաւ տեսակները ներկայումս բերվում են Պարսկաստանից, տարեկան մօտ երկու միլիօն պուդ. նա բուսնում է մեծ քանակութեամբ և Լենքորանի գաւառում։ Մտադրութիւն կայ այդ բոյսերի վրա փորձեր անել և փորձերի աջողութիւնից յետոյ, մեծ ցանքսեր անել Անդրկովկասի զանազան տեղերում։ Ենթադրում են, որ թել տուող բոյսերի մեծ մասը կարող է աջողութեամբ բուսնել Սև ծովի արևելեան ափում։ Այդ թելերի մեծ պահանջ կայ այժմ Խարկով քաղաքում հիմնված մի մեծ գործարանի կողմից։

—

Պարիզի ցուցահանդէս ուղարկելու համար պատրաստված են մեր երկրի բնութեան և նրա

յայտնի չէ, բայց վստահ կարելի է ասել, որ եթէ բացարձակ իշխանութիւն տան, կընկճէ քրդերին։

Քիւրդ տոհմական բէյզադաները, աղայականները չեն կարողանում տանել այն ստորութիւնը, թէ երէկվայ ղուլղուլը այսօր իրանց հրամայէ։ Ոչ միայն Հաջի Անմէդ խանն է այդ ընթացքով հասել նահանգապետի ատիճանին, այլ նրա հայրն էլ՝ Անմէդ խանն էլ նոյն ընթացքով է բարձր պաշտօններ ձեռք բերել, պապը՝ Հիւսէին-փաշա խանն էլ մի և նոյն ճանապարհով է առաջացել։ Այս ընթացքը Պարսկաստանի համար մի սովորական երևոյթ է և ամեն մի խանի անցեալը քրքրելիս կարելի է գտնել նրա տոհմապետին սուրը սարերում և ձորերում շարժեցնելով փառքեր քաղելը և ատիճաններ ստանալը։

Աստրպետ

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

(Շաբաթական տեսութիւն)

—

Թիֆլիսի արքունական թատրոնը այս շաբաթ շատ հետաքրքիր էր իր նորութիւններով։ Ի. Ֆարինայի անտրեպրիզան ներկայացրեց «Էրնանի», «Տրավիատա», «Եօլանտա», «Գիւղական պատիւ», «Հուգենոտներ», «Դուբրովսկի», և «Աիդա» օպերաները։ Իսկ «Կայսերական ռուսաց երաժշտական ընկերութեան» Թիֆլիսի ճիւղն էլ տուեց իր՝ այս սեզօնի առաջին սիմֆօնիական երեկոյթը։ Նորութիւն էին «Եօլանտա» Չայկովսկու վերջին օպերան, «Դուբրովսկի», Նապրավնիկի օպերան, Բօզանով նոր եկող տենորը «Աիդայում» և սիմֆօնիական երեկոյթը։ Այս բոլորը վաղօրօք յայտարարված էր և հասարակութիւնը վաղուց սպասում էր։

«Էրնանի», երաժշտութիւն Վերդիի, գրաւել էր մեծ բազմութիւն նախ՝ նրա համար, որ այս օպերան շատ լաւ են խաղում և հասարակութիւնը միշտ գոհ է մնում, և երկրորդ՝ որ ներկայացումը Թիֆլիսի 2-րդ արական գիմնազիայի աւարտող չունեւոր աշակերտների օգտին էր։ Օպերան՝ ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ չքեղ ներկայացրին. Զուլիանի, Լօնգօբարդի, Մակսակով և Գօրեաինով փայլում էին իրանց դերերում։ Խումբը լաւ էր։

«Տրավիատա» 4 գործողութիւնով օպերան Վերդին գրել է 1855 թւականին։ 42 տարի շարունակ քաղաքակրթված աշխարհի ամեն մի անկիւնում ներկայացվելով, այս օպերան գնալով՝ կարծես աւելի նորանում, թարմանում և հիացնում է ձեզ, մանաւանդ՝ երբ Տրավիատայի դերը խաղում է մի հռչակաւոր դերասանուհի։ Իսկ եթէ դրա հետ և անսամբլն էլ լաւ դերասաններից կազմված լինի, ներկայացումը կանւանվի գերազանց։

Այս անգամ «Տրավիատան» կարելի է ասել գերազանց, եթէ անսամբլում Ալֆրէդ (Բօրիսենկօ) թերութիւն չը համարենք։ Վիօլետտա Վալերիի դերում օր. Պապայեանին խաղակիցներ են հարկաւոր, որպէս զի նա մենակ չը մնայ իր խաղում, ինչպէս այդ միշտ պատահում է «Ֆաուստ» օպերայում Մարգարիտա ներկայացնելիս։ Ալֆրէդ Ժերմօն (Բօրիսենկօ), Տրավիատայի սիրահարը, գոհացուցիչ չէ կարող լինել իր կոկորդային ձայնով։ Դրա հակառակ՝ նրա հայրը, Ժօրժ Ժերմօն, այս անգամ շատ և շատ գոհացուցիչ էր իր խաղով և երգով, որովհետև կատարողը շնորհալի տրագիկ բարիտօն Բրօղջին էր։ Օր. Պապայեանին մենք տեսել ենք նրա բոլոր դերերում և միշտ մնացել ենք հիացած նրա բազմակողմանի անզուգական խաղով և բառի բուն նշանակութեամբ դիւթիչ ձայնով։

Մի փոքր հեռացէք օրվայ հարցերից, եկէք տեսնելու օր. Պապայեանին այս դերում, որ նրա դերերից ամենալաւն է։ Սգաւորներ, տառապեալներ, զռողներ, փափկասուններ, նենգամիտներ, կեղծաւորներ, անմեղներ և հարըստահարվածներ՝ բոլորդ էլ ձեր մխիթարութիւնը, սրտի սփոփանքը, կը գտնէք այստեղ, կը յուզվէք, տեսնելով օրիորդին 4 գործողութեան մէջ զանազան հոգեկան դրութեան մէջ։

Առաջին գործողութիւնից՝ երբ Տրավիատան յանձին օր. Պապայեանի սիրահարվում է, սաստիկ գրաւում է ձեզ և դուք մնում էք յափշտակված։ Այս տեսարանում նրա առանձնաշնորհը անման է։ Օրիորդը այնքան հրճուանքով, մաքուր և հրանալի է կատարում, որ ակամայ հարց է բարձրանում. մի թէ սրանից լաւն էլ լինում է աշխարհում։

Երկրորդ գործողութեան մէջ շատ սրտաշարժ է Տրավիատայի՝ Ալֆրէդի հօր Ժօրժ Ժերմօնի հետ ունեցած տեսակցութիւնը։ Ժօրժ (Բրօղջի) գորովագութ հօր անկեղծութեամբ խնդրում է օրիորդին զիջանել և երգով այնքան ազդու է կատարում, որ լսողը սպասում է իսկապէս զիջում և չէ սխալվում։ Օրիորդը զիջանում է, բայց ինչ գնով։

Պապայեան որոշ ցոյց է տալիս երկու զգացմունքների մղած կռիւը—սիրոյ և գթութեան։ Սէրը սրտում զսպում է և երգելիս լաց է լինում, մի և նոյն ժամանակ ամենաբարձր ճաշակով, գեղարուեստօրէն հնչեցնում է արիայի և ռեչիտատիվի նախադասութիւնները՝ կապելով միմեանց հետ, որ շատ դժուար է։ Այդ զգացման հակառակ՝ թախանձագին խնդրող հօր դըթութիւն է ցոյց տալիս, ուր չէ լաց լինում, այլ հերոսական վսեմութեամբ օգնում է դըժբաղդին, խոստանալով հեռանալ նրա որդուց։ Ի՜նչ դժուար և ինչ հրանալի մուզիկա է այստեղ, մանաւանդ դուէտը, որ օր. Պապայեան և Բրօղջի սքանչելի երգում են։

Երրորդ գործողութեան մէջ, երբ Ալֆրէդ անպատւում է սիրուհուն հրապարակով, օր. Պապայեանի երգը գոչում է կարծես ներքուստ «ես անմեղ եմ, սիրում եմ քեզ, բայց խոստացել եմ հեռանալ»։ Նոյն րոպէին երգը բերնին ուշաթափվում է։ Իսկ սթափվելուց յետոյ մեծ վեհանձնութեամբ ներում է Ալֆրէդին։

Մեծ տեսարան. բայց աւելի մեծ է օր. Պապայեանի թողած տպաւորութիւնը։

Չորրորդ գործողութեան մէջ Պապայեան կարծես նոյնը չէ։ Իր դերում ապրող դերասանուհին բոլորովին փոխված, հիւանդ, այժմ երգում է ոչ պատերազմ, այլ հաշտութիւն և մաքրութիւն։ Եւ օրիորդը մեծ հմտութեամբ ցոյց է տալիս մերթ ընդ մերթ թուլութիւն և զօրութիւն։ Իսկ վերջին ցնցումը այնպէս է կատարում, որ դուք սարսում էք։ Տեսնում էք, որ նա հօր և որդու գրկում հոգին աւանդեց՝ թողնելով նրանց սրտում անբացատրելի կսկիծ, մի րոպէ դուք էլ էք զգում այդ կսկիծը, զգացվելով օր. Պապայեանի գործած ազդեցութիւնից։

Իրօք, որ Տրավիատան նրա ամենագեղեցիկ դերն է։ Ցաւանք, որ համեստափայլ դերասանուհին իր բենեֆիսին այդ օպերան կը դնէ։

արդիւնքների բազմաթիւ և բազմատեսակ լուսանկարներ։ Թէ լեռներ և արօտատեղեր, թէ անտառներ և նոր տնկարաններ, թէ ամեն տեսակ բոյսերի ցանքսեր և թէ զանազան տեսակ տնային և վայրենի կենդանիներ յատկապէս նկարված են ցուցահանդէս ուղարկելու նպատակով։ Եթէ այդ պատկերներին կից հրատարակվէր և նրանց բացատրութիւնը, այն ժամանակ ցուցահանդէսի այցելուները առանց ուրիշի օգնութեան կարող կը լինէին փոքր ի շատէ ծանօթանալ մեր երկրի հարստութեան հետ։

—

Մեզ հաղորդում են, որ հիւսիսային Կովկասում կալուածատէրերից մի քանիսը աչքի առաջ ունենալով կովկասեան պանիրների ստացած բարձր պարգևները Պետերբուրգում, որոշել են զբաղվել կաթնատնտեսութեամբ։ Կալուածատէրերը նկատում են, որ ընդարձակ հողերի նուաճելու պատճառով դժուարանում է մերինոսի ոչխարապահութիւնը, ուստի պէտք է պատրաստվել փոխելու տնտեսութեան եղանակը․ իսկ այդ նպատակին կարող է նպաստել կաթնատնտեսութիւնը, որ իր զարգացման համար բաւականանում է հողի աւելի փոքր տարածութեամբ, քան ոչխարապահութիւնը։

—

«Торгово-Промышленная Газета» լրագիրը հաղորդում է, որ «Կարմիր-Խաչի» ընկերութիւնը հարց է առաջարկել Հարաւային Աֆրիկայում պատերազմող կողմերին, թէ օգնութեան որ ձևը աւելի յարմար կը դատէին նրանք։ Մինչև պատասխան ստանալը՝ յանձնարարված է պրօֆէսոր Պավլովին սանիտարական խմբեր կազմակերպել, որոնք պէտք է ուղարկվեն Հարաւային-Աֆրիկա։

—

«Русскій Инвалидъ» լրագիրը հաղորդում է, որ րէալական դպրոցները աւարտած աշակերտներին զինւորական-բժշկական ակադեմիան ընդունելու լուրը ճիշդ չէ։ Ինչպէս յայտնի է, այդ հարցը յանձնված է եղել քննելու ակադեմիայի պրօֆէսորներից կազմած մի յանձնաժողովի, բայց նա դեռ ոչ մի որոշ եզրակացութեան չէ եկել։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Իգդիրի գլխաւոր ախտերից մէկն էլ գինովութիւնն է, որ հետզհետէ սկսում է խոր արմատներ գցել։ Մեր գիւղում հարբելը սովորական բան է դարձել. 17—18 տարեկան պատանիները մի կվարտ գինին կամ մի շիշ օղին առանց դժուարութեամբ կը խմեն մի կաթիլ ջրի տեղ։ Կիրակի է գալիս, գիւղի մի քառորդ մասը հարբած է։ Զինւորագրութեան շաբաթում Իգդիրը մի «միկիտանխանա» էր ներկայացնում․ որ փողոցով անցնէիր, կը պատահէին հարբածների խմբեր։ Միշտ կռիւներ, հայհոյանք, ծեծ և ամեն տեսակ անկարգութիւններ տեղի են ունենում։ Մի խօսքով այդ շաբաթը մեր գիւղը Բաքոսի հլու ստրուկն էր»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Berliner Tageblatt» լրագրի Լօնդօնի թղթակիցը մի անսպասելի բացատրութիւն է տալիս այն փաստին, որ Գօկսլի անուանված դօկումենտները, որոնք մերկացնում են Չէմբերլէնի մասնակցութիւնը Ջէմսօնի արշաւանքի մէջ, մինչև այժմ գաղտնի են պահվում։ «Այդ դօկումենտները, ասում է նա, ստուեր են գցում այնպիսի անձերի վրա, որոնք աւելի բարձր են կանգնած Չէմբերլէնից և լորդ Սօլսբիւրիից, անձերի, որոնք ոչ մի դէպքում չը պէտք է անուանարկվեն, որպէս զի երկիրը չը կասկածէ, թէ նրանք չահագործել են անգլիական ոյժը, որը նրանց հոգատարութեանն է եղել յանձնված»։

—Պօտսդամում երկու կայսրների տեսակցութեան առիթով «Italie» լրագիրը ասում է. «Երբեք միապետների ոչ մի տեսակցութիւն այդպէս ժամանակին և անհրաժեշտ չէ եղել, ինչպէս ներկայ դէպքում, որովհետև ոչ մի տեսակցութիւն այդպէս բարերար հետևանքներ չէ ունեցել Եւրոպայի և առհասարակ ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան համար։ Հաւանական է, որ այդ տեսակցութիւնը օգտաւէտ լինի Անգլիայի և Տրանսվաալի համար և այդպիսով ներկայ դարը կը լրանայ խաղաղութեամբ»։

—Պօլ-Լէրուա-Բօլիէ «Journal des Débats» լրագրում մի մեծ յօդուած է գրել Հարաւ-Աֆրիկեան այժմեան պատերազմի ելքի առիթով։ Նրա կարծիքով, այդ պատերազմը կարող է վերջանալ բօէրների կատարեալ ջնջումով․ բայց որովհետև դրա համար հարկաւոր կը լինեն շատ տարիներ, և անգլիական ոյժերն էլ կը պակասեն, այդ պատճառով ֆրանսիացի գիտնականը հետևեալ ելքն է առաջարկում, որ անգլիացիք պէտք է խոհեմութեամբ ընդունեն։ Թող Օրանժեան հանրապետութիւնը և Տրանսվաալ պահպանեն իրանց անկախութիւնը։ Իօհաննէսբուրգ պէտք է քաղաքականապէս բաժանվի Տրանսվաալից և ստանայ առանձին ինքնավարութիւն մի այնպիսի ոստիկանութեամբ, որի անդամները պէտք է ընտրել փոքր չէզոք պետութիւնների պաշտօնաթող զինւորներից՝ շվէյցարացիներից, բելգիացիներից և հօլանդացիներից։ Այդ նոր հանրապետութիւնը ինքը կօգտվի իր սեփական եկամուտներից և միայն մի փոքր տուրք կը տայ Տրանսվաալին։ Անգլիական զօրքի հէնց առաջին յաղթութիւնից յետոյ կարելի կը լինի առաջարկել այդպիսի մի որոշում և նա կընդունվի։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

4 Նոյեմբերի

ՍՕՖԻԱ։ Երեք նիստերում տեղի ունեցած տաք վիճաբանութիւններից յետոյ, որոնց մէջոցին՝ մինիստր-նախագահը, ներքին գործերի մինիստրը և ֆինանսների մինիստրը արտասանեցին պետութեան ներքին և արտաքին քաղաքականութեան և երկրի ֆինանսական դրութեան մասին ճառեր, որոնք ընդունվեցին մեծ համակրանքով, նշանաւոր մեծամասնութեամբ ժողովում ընդունվեց ուղերձը ի պատասխան գահական ճառի այն խմբագրութեամբ, որ կազմեց յանձնաժողովը։ Մինիստր-նախագահ Իւանչով ասեց, ի միջի այլոց, որ Բուլղարիան աշխատում է լաւ յարաբերութիւններ պահպանել բոլոր պետութիւնների հետ, նմանապէս և Աւստրո-Ունգարիայի հետ, որովհետև դրանից է կախված բուլղարական ժողովրդի բարեկեցութիւնը։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Daily News» լրագրին հեռագրում են Կայիրէից, նոյեմբերի 3-ից, որ խալիֆը, Օմդուրմանից աքսորված լրտեսների ասելով, արշաւում է այդ քաղաքի վրա։ Բրիտանական օֆիցերները չաբաթվայ ընթացքում կուղևորվեն այնտեղ․ որոշված է մի զօրաբաժին ուղարկել Խարտում սիֆօրդեան գնդից։

«Times» լրագրին հեռագրում են Բուլուվայօից, հոկտեմբերի 28-ից. «Բօէրները հոկտեմբերի 27-ին յարձակում գործեցին պարագլուխ Խամայի վրա Կրօկօդիլ գետի անգլիական կողմից և յետ մղվեցին։ Խամա մնում է հաւատարիմ անգլիացիներին։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Ռէյտէրի գործակալութիւն»։ Կապլանդիայի չորս առաջնակարգ չոգենաւեր վարձված են հինգերորդ դիվիզիան Հարաւային Աֆրիկա տանելու համար։

«Daily News» լրագրին հեռագրում են Կիմբերլէից, հոկտեմբերի 29-ից, որ քաղաքի ռմբակոծութիւնը շարունակվում է առանց որ և է ծրագրի, չը հասցնելով ոչ մի վնաս։

Դուրբանից հաղորդում են հոկտեմբերի 30-ից, որ այնտեղ լուր է տարածվել գեներալ Ժուբերի մահվան մասին։

ԴՈՒՐԲԱՆ, հոկտեմբերի 30-ին։ «Times of Natal» լրագրին հեռագրում են Լօրէնցօ-Մարկէզէից, որ Ժուբէր սպանվեց հոկտեմբերի 28-ի պատերազմում։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Ռէյտէրի գործակալութիւն»։ Էստկօրտից և Պրէտօրիայից ստացված վերջին հեռագիրներին նայելով, բօէրները հինգշաբթի օր սաստիկ յարձակում են գործել Լէդի-Սմիթի վրա։

ԷՍՏԿՕՐՏ, նոյեմբերի 1-ին։ «Ռէյտէրի գործակալութիւն»։ Ուէստ-Իօրկշիրեան գնդի մի բատալիօն հասաւ այստեղ։ Ռմբակոծութիւնը շարունակվում է։ Այսօր, առաւօտեան, լսվում էր սաստիկ թնդանօթաձգութիւն։ Զրահապատ գնացքը այժմ խուզարկութիւն է կատարում Կօլէնզօի ուղղութեամբ։

ՀԱՄԲՈՒՐԳ։ Պօստ-չոգենաւային ընկերութիւնը պնդում է, որ այրված «Patrie» չոգենաւի ճանապարհորդները անվնաս հասան Դուվր։

ՊԱՐԻԶ։ Պատգամաւորների ժողով։ Պատգամաւորների մեծ բազմութիւն կայ։ Մեծ կենդանութիւն է տիրում։ Հարցապնդումները վերսկսվեցին։ Աբբատ Հէյրօ, ընդհանուր անուշադրութեան միջոցին, խօսում է խղճի ազատութեան օգտին։

ԼՕՆԴՕՆ։ Այն լուրերը, թէ Ժուբեր սպանված է, չեն հաստատվում մինչև այժմ զինւորական մինիստրութեան ժողոված տեղեկութիւններից։

5 Նոյեմբերի

ԼՕՆԴՕՆ։ «Ռէյտէրի գործակալութիւն»։ «Այսօր երեկոյեան լուր տարածվեց, թէ այստեղ հեռագիր ստացվեց, որը յայտնում է Ժուբէրի մահվան լուրը։ Մինչև այժմ, սակայն, ոչինչ հաղորդագրութիւն չէ ստացված զինւորական մինիստրութեան կողմից։

ԲԵՐԼԻՆ։ Պիտերմարիցբուրգից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, նոյեմբերի 1-ին այնտեղ լսվում էր սաստիկ ռմբակոծութիւն․ բօէրները ռմբակոծում էին Լէդի-Սմիթ։ Մի և նոյն ժամանակ բօէրները յարձակում են գործում այն գծով, որ ներքև է Էստկօրտից և բարձր է Մուտ գետից։

Դուրբանեան լրագիրները հաւատացնում են, որ իբր թէ հոկտեմբերի 28-ին Ժուբեր վիրաւորվեց ռումբի մի կտորով։

Կապշտադտեան լրագիրները հաղորդում են, որ 4000 բրիտանական զօրքեր դուրս եկան Դէլաարից և, ինչպէս հաղորդում են, գտնվում են այժմ քսան մղոն հեռու Կիմբերլէից։

ՊԱՐԻԶ։ Պատգամաւորների ժողով։ Մէլին ասում է, որ նա չէ կամենում ոչ ռէակցիա, ոչ յեղափոխութիւն։ Հռետորը դատապարտում է կառավարութեան քաղաքականութիւնը, որը սօցիալիստների համար մատչելի է դարձնում իշխանութիւնը․ ինչ վերաբերում է բարձրագոյն դատարանի ձեռքով քննվող դատին, այդ դատը իսկոյն պէտք էր սովորական դատարանի քննութեան յանձնել։ Ձախակողմը խիստ կերպով ընդմիջում է հռետորին։ Ապա Մէլին խօսում է ընկերակցութիւնների վերաբերեալ նախագծերի դէմ, դատապարտում է Նէգրիէի պաշտօնից արձակվելը և պահանջում է հաշտութեան քաղաքականութիւն, և ոչ կռուի։ «Երկիրը կարօտում է ներքին խաղաղութեան, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենայ ուշադրութիւն դարձնելու արտաքին գործերի վրա»։ (Ծափահարութիւններ կենտրոնի նստարաններում)։ Ընդհանուր վիճաբանութիւնները վերջացան։ Առաջարկվում են մի քանի բանաձևեր՝ հերթական գործերի դիմելու։ Վալդէկ-Ռուսսօ ընդունում է Մերլուի և Վալտէրի առաջարկած հետևեալ բանաձևը․ «պատգամաւորների ժողովը, հաւանութիւն յայտնելով կառավարութեան ձեռք առած միջոցներին՝ հանրապետութիւնը պաշտպանելու համար՝ անցնում է հերթական գործերին»։ Այս բանաձևն ընդունվում է 840 ձայնով 215-ի դէմ, որի ժամանակ ձախակողմը յաճախակի բացագանչում էր. «կեցցէ հանրապետութիւնը»։ Նիստը փակվեց։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Ռէյտէրի գործակալութիւնը» հաղորդում է Պրետօրիայից, հոկտեմբերի 28-ից, թէ Տրանսվաալի կառավարութիւնը հրատարակեց շրջաբերական, որով զանազան պաշտօնատար անձեր են նշանակվում ընդհանուր և զինւորական-վարչական ծառայութիւնների համար այն գաւառներում, որոնք այժմ գրաւված են Տրանսվաալի զօրքերով։ Շրջաբերականում ասված է, թէ այս կարգադրութիւնը չէ վերաբերում անգլիացիներին։ Այս շրջաբերականին

Սխալ կարծիք է, որ երաժշտութիւնը զուարճութեան համար է, օպերա գնանք, որ զուարճանանք։ Ընդհակառակը, երաժշտութիւնը շատ լուրջ ֆակտոր է մեզ յուզելու և ուղղելու համար։ Հռչակաւոր Հէնդել, արքունական պալատում, եպիսկոպոսների ներկայութեամբ իր «օրատօրիան» (սրբազան երաժշտական հեղինակութիւն) կատարելիս, երբ թագաւորը ասում է. «Շնորհակալութիւն, Հէնդել, որ մեզ զուարճացրիր»։ Հէնդել բացականչում է. «Ես նրա համար չեմ գրել, որ ձեզ զուարճացնեմ, այլ նրա համար, որ ձեր պակասութիւնները ուղղեմ»։ Սխալ է նմանապէս ասել, որ արտիստները այս ասպարէզով հեշտ ճանապարհ են գտել փող աշխատելու։ Ընդհակառակը, եթէ կայ աշխարհումս դժուար գործ, դա երաժշտութեամբ անդրադարձնելու և դաստիարակելու գործն է։ Օպերային արտիստներին աշխարհ տաս, քիչ է։ Մարդկութիւնը եթէ կարողացել է հաստատել մի բարձր հիմնարկութիւն, դա այս տաճարն է, ուր երեք մեծ պրօֆէսորներ մեզ դասեր են տալիս, դրանք են. թատերգութեան հեղինակը, երաժշտութեան հեղինակը և դերակատարը։ Չը նայելով, որ երեք անձ են, բայց գաղափարը մի է։

«Դուբրօվսկի» օպերա 3 գործողութեամբ, երաժշտութիւն Ե. Նապրավնիկի։ Նիւթը առնված է Պուշկինի վէպից։ Ռուս կոմպօզիտորների ամենալաւ յատկութիւններից մէկն այն է, որ իրանց օպերաների համար նիւթեր ընտրում են տաղանդաւոր բանաստեղծների գրուածքներից, որով օպէրայի կէսը պատրաստ կարելի է համարել։

Նապրավնիկ շատ բան չունի գրած և ռուսաց երաժշտական աշխարհը նրան տաղանդաւոր գրող չէ համարում։ Բայց նա շատ ժամանակ է, որ Պետերբուրգի Կայսերական թատրոնում օպերա է կառավարում և շատ տաղանդաւոր դերիժոր է։ Այնքան վարժ է օպերաների լաւ կողմերը էֆֆէկտով կառավարելու, որ իր գրած օպերան էլ կարծես միմիայն լաւ կտորներից շարադրված լինի։ Ոչ մի անհարթ ֆրազա, ոչ մի չափազանց սուր բարձր ձայն։ Ամեն ինչ մտածված է և գեղեցիկ սարքված, որ շատ դուրեկան է լսելու։ Գլխաւոր դերերում փայլում էին օր. Պապայեան, Մակսակով և Տրուբին։ Իսկ հերոս Դուբրօվսկուն ներկայացնում էր Բօրիսենկօ։ Արտիստը այդ շատ դժուար դերը մեծ աջողութեամբ տարաւ։ Եթէ Բօրիսենկօ մի տարով բեմից հեռանայ, գնայ Իտալիա՝ իր կոկորդային ձայնը ուղղի, նա տենօրների շարքում բաւական մեծ տեղ կարող է գրաւել, որովհետև մուզիկական է և կարող է լաւ խաղալ։ Կրկնում ենք, որ ձայնը շատ է խանգարում․ միթէ ինքը արտիստը չը գիտէ այդ, և ինչու չէ մտածում առաջն առնելու։

«Աիդա» Վէրդիի այս անգամ ներկայացվեց գրեթէ նոր կազմակերպութեամբ։ Ամներիս (Պետրովա), Ռադամէս (Ռօզանով) և Ամօնասր (Բրօդի) բոլորովին նորութիւն էին։

Պետրովա կօնտրալտօին մենք շատ դերերում տեսել ենք և չենք հաւանել, բայց այստեղ նա ցոյց տուեց, որ մեծ բեմի արժանի դերասանուհի է։ Նրա ձայնը լաւ էր հնչում և խաղն էլ համապատասխան Ամներիսի հոգեկան դրութեան, որ վերջին գործողութեան մէջ հիանալի էր։ Տենօր Ռօզանովի մասին առայժմ ոչինչ չենք կարող ասել․ այս դերում միջակ էր։ Սքանչելի էր դերի ընկած եթովպացիների թագաւոր Ամօնասր—Բրօդի։ Նա և նրա դուստր Աիդան (Զուլիանի) աննկարագրելի լաւ կատարեցին իրանց դուէտները։

Մէյէրբէրի «Հուգենոտներ» օպերայի թագուհու դերում կօլօրատուր-սոպրանօ Տիմանինա դարձեալ լաւ չէր, և չէ էլ կարող լինել, քանի որ ձայնը փչացած է։ Ես կարծում եմ, որ նրա համար յարմար կը լինի «Паяцы» օպերայում Պայացի կնոջ դերը։

«Եօլանտա», մի գործողութեամբ, երկու պատկերով, Չայկովսկու վերջին գրած օպերան է։ Եօլանտա՝ թագաւորի աղջկայ անունն է, որը կոյր է ի ծնէ։ Առաջին գործողութեան մէջ չափահաս կոյսի անմեղ զուարճութիւնները շատ գեղեցիկ արտայայտեց իր երգով կոյր ձևացած օր. Պապայեան։ Երկրորդում, սիրահարվելով մի երիտասարդ կոմսի վրա՝ սաստիկ ցանկութիւն է զգում նրան տեսնելու և այդ ցանկութեան զօրութեամբ բժշկի արած անդամաբուժութիւնը աջողվում է և աչքերը բացվում են։ Այս տարօրինակ դերը նոյնպէս լաւ տարաւ օր. Պապայեան։ Բայց մուզիկան մեզ թւում է, որ այնքան էլ աջող գրված չէ։ Հազիւ թէ այս օպերան երկար դիմանայ բեմի վրա։

Երգեցիկ խմբերը, օրկէստրը և դէկօրացիաները բոլոր ներկայացումներին էլ լաւ էին։

Բոլոր ներկայացումներին էլ ծառեր, թուփեր, ժայռեր, սիւներ, պալատի կամարներ, հաստ հաստ պատեր և այլ այս տեսակ առարկաներ դարձեալ երերում էին։ Բաւական չէ, որ խմբի անդամները զարնվում են կուլիսներին, դեռ ծառաներն էլ կահկարասիք տանելիս շարժում են դէկօրացիաները, իսկ ետևի վարագոյրը միշտ ալէկոծվում է, երևի ետևի անց ու դարձ անողների անզգուշութիւնից։ Պ.պ. դէկօրատօրներ, կարգապահութիւն պահանջեցէք։ Այսպէս չէ լինում ոչ մի գաւառական թատրոնում, ուր մընաց արքունականում։

«Երաժշտական ընկերութեան» սիմֆօնիական երեկոյթը շատ մարդ էր գրաւել թատրօն, և այս ներկայացման հասարակութիւնը կարծես փոխված էր, չը կային մշտական օպերա յաճախողներից շատերը, երևում էին նոր նոր անձինք, երևի առաւել նուագասէրներ։ Բացի Րիմսկի-Կորսակովի «Զատիկ» անուանված ուվերտիւրայից, ծրագիրը կազմված էր լաւ. ամենաջող էին շվէդական երկու ժողովրդական երգերը։ Սերբուլով բաւական լաւ ջութակահար է։ Ածում է վարժ ամենադժուար կտորները, բայց կարծես թոյլ է վերաբերվում դէպի իր գործը, որով պիէսները տպաւորութիւն չը թողեցին։ Նրա ճպոտը (смычекъ) այնքան զօրեղ չէ և ինքն էլ նուագում է առանց զգացմունքի։ Օրկէստրի մեծ դերերից Բէթհօվէնի № 8 սիմֆօնիան ամենից աւելի ուշադրութիւն էր գրաւում. նրա չորս կտորն էլ այնքան լաւ էին, որ վերացական կեանք էին նկարագրում։ Ափսոս, որ օրկէստրը այնքան էլ չէր ոգևորվում նուագելիս, երևի վարժ չը լինելով պ. Կլենովսկու կառավարութեան։ Մուզիկան ունի իր լեզուն, որը պէտք է հասկանան թէ նուագողները, թէ կառավարողները և թէ լսողները։ Կամենալով դրա մասին որոշ բացատրութիւններ տալ ընթերցողին, սիմֆօնիայի և գործիքական երաժշտութեան մասին կ՚գրեմ միւս անգամ։

Կարա-Մուրզա

տեղիք է տուել այն հանգամանքը, որ այդ տեղերում շատ կողոպուտներ են պատահել:

ՄԱԴՐԻԴ: Մանիլլայից ստացած պաշտօնական հեռագիրը ասում է, որ այնտեղ հասան 77 սպանիացի գերիներ, որոնց աջողվեց փախչել, օգտվելով ամերիկացիների գալուստով, որոնք գրաւեցին Ուօնիօն գիւղը, Ագվինալդօի բնակատեղին: Լուրերին նայելով, Ագվինալդօ հաջակեց իրան դիկտատոր: Փիլիպեան կառավարութիւնը և կօնգրէսը կանգնեցրին իրանց գործունէութիւնը:

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ: Կորէայի նախկին լիազօր Պաւլօվ, գտնվելով այժմ Վաշինգտոնի ռուսաց դեսպան կոմս Կասսինիի մօտ իբրև հիւր, բացատրեց մի օրագրողի, որ ինքը չորս ամիս առաջ դուրս է եկել Կորէայից և գնաց Պետերբուրգ և ունի, ուրեմն, պաշտօնական տեղեկութիւններ: Ուստի նա կարող է հաւատացնել, որ այն տեղեկութիւնները, թէ Ռուսաստանի և Եապօնիայի մէջ Կորէայի պատճառով երկպառակութիւն է սկսվել, ոչ մի հիմք չունեն և որ, ընդհակառակը, երկու պետութիւնները կնքեցին երկու դաշնագրեր, որոնցով ապահովված է Կորէայի անկախութիւնը: Այդ դաշնագրերը կնքված են Տօկիօի և Պետերբուրգի մէջ և, ուրեմն, պարզ է, որ Կորէայի պատճառով եղած երկպառակութեան մասին տարածված լուրերը ցոյց են տալիս միայն այն, որ երկու դաշնագրերի գոյութիւնը յայտնի չէ:

ՓԱՐԻԶ: Պատգամաւորների ժողով: Դէյլօ վերջացնում է իր ճառը խիստ յարձակումներով ֆրանմասօնութեան դէմ: Գնդապետ Դէբէն պաշտպանում է Նեգրիէի ընթացքը: (Ծափահարութիւններ աջակողմից): Գալիֆէ, ինչպէս և երեքշաբթի, արդարացնում է Նեգրիէի դէմ ձեռք առած միջոցները և աւելացնում է, որ պատրաստ է վիջանել իր պօրտֆէյլը Նեգրիէին: Ձախակողմը ծափահարում է: Գալիֆէ իջնում է ամբիօնից: Աջակողմը և նացիօնալիստները զանազան ձայներ են հանում:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.
Կ. Մ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ի. Ֆ. ԳՐՕՏԱՍԵՎԻՋ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և բեեխայոց հ.
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—1½—2 ժ. ներքին և միաեռական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ի. Ֆ. ԳՐՕՏԱՍԵՎԻՋ—5—6 ժ.
Ա. Ն ՇԳԱԿՕՎՍԿԻ—6—7 ժ. նեարդային (եբքտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—7½ ժ.
Տ. Ի. ԲՈՒԴԵՆԿՕ—քիմիական և խոչորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան և այլն:
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Օ. Տ. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—պարապում է տանը ծաղկահատութեամբ, բժշկական մարմնամարզութեամբ և մարզելով. դիմել 11—1 ժ.:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
48—150 Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

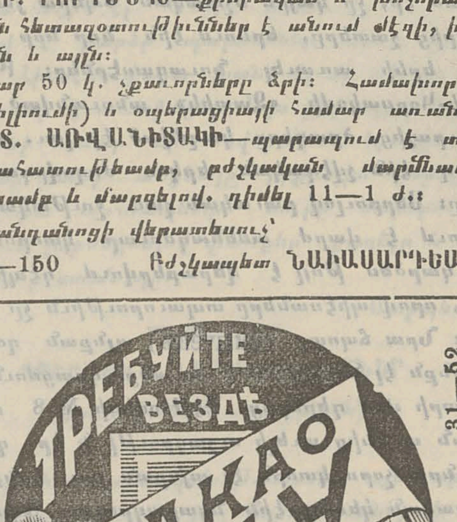

М. 36,019, 31—52

ՏԻԳՐԱՆ Յ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Լօնդօնաբնակ հայ վաճառական

Պատիւ ունի ծանուցանել Թիֆլիսի հայ վաճառականաց, թէ այս օրերս Թիֆլիս եկած լինելով՝ պատրաստ է առևտրական յարաբերութեան մէջ մտնել այն ամեն պատուաւոր վաճառականաց հետ, որոնք կը փափագին Անգլիոյ հետ գործել. ինք կը գործէ ի մասնաւորի խալիք, բուրդ, թէյ, ծխախոտ, մետաղական ապրանաց և զանազան բերքի վրա: Մանրամասնութեանց համար հաճեցէք դիմել մինչև ամսոյս 10-ը՝ Զիթախօվի քարվանսարա, իսկ յետոյ՝

Dikran H. Arslanian, 96—98, Leadenhall Street. London (England). 1—1

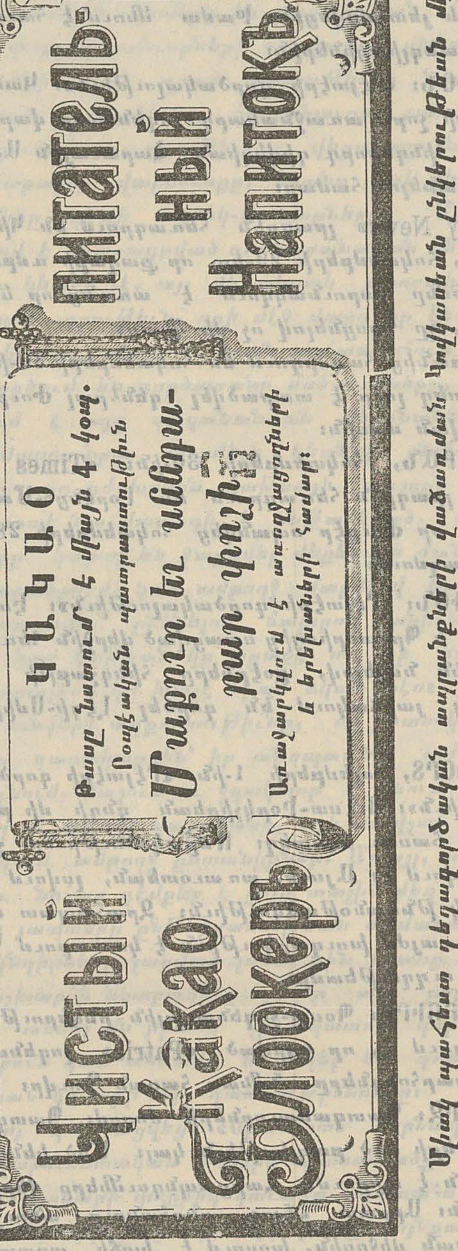

9—50

ԲԺԻՇԿ Գ. Ս. ԳԵՐՑՖԵԼԴ

Մաղաքեան փողոց, № 5.

որ մասնագէտ է կաշու, միզասեռական (էլեկտրականութեամբ), վեներական և սիֆիլիսի հիւանդութիւնների

ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՎ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ
Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր
Առաւօտեան 9—12 ժ.
Երեկոյեան 5—8 ժ.
57—60

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ հոգաբարձական խորհրդում՝ Նոյեմբերի 24-ին 1899 ամի, երեկոյեան ժամի 8-ին կը լինի աճըրդախօսութիւն, կապալով տալու չորս տարի ժամանակով, 1900 թւի յունվարի 1-ից, Սաղումը, քաղաքիս VIII մասում եղած հանգուցեալ Օքօյեանցի նուիրած կալուածքը (այժմ պանդոկ), որից ստացվում է տարեկան 905 րուբլի: Պայմանները կարելի է կարդալ հոգաբարձական դիւանատանը ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից—ցերեկվայ ժամի 10—2-ը:
(5, 7) 2—2

Նոյեմբերի 24-ին 1899 ամի, երեկոյեան 8 ժամին ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ հոգաբարձական խորհրդում կը լինի աճըրդախօսութիւն կապալով տալու 4 տարի ժամանակով: 1900 թ. յունվարի 1-ին դպրոցի հին շինութեան ներքնայարկի կրպակները, նկուղներով: Այդ կալուածքը գտնվում է քաղաքիս III-րդ մասի ռուսաց բազարում, որից այժմս ստացվում է կապալադրամ տարեկան 9000 րուբլի: Պայմանաթուղթը կարելի է տեսնել հոգաբարձական դիւանատան մէջ, ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից ցերեկվայ 10—2 ժամը:
(5, 7) 2—2

Պատրաստում ենք և ցանկացողներին ուղարկում ամբողջ Կովկասում ամենայայտնի Գանձասարի վանքի քարահանքից ամենալաւի տեսակի «ՂԱՐԱԲԱՂԻ»

ՋՐԱՂԱՑԱՔԱՐԵՐ

մատչելի գներով և զանազան մեծութեան:

Մեր հասցէն. Евлахъ, контора Меликъ-Пашаянъ.

Որովհետև վերջերս երևացել են նաև ուրիշ հանքերի քարեր, որոնք յատկութեամբ շատ ցածր են կանգնած, ուստի խնդրում ենք ցանկացողներին դիմել միմիայն մեզ:
1—40 Քարահանքի կապալառու՝ Աբրահամ Հասան-Ջալալեանց

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է Ընկերութեան անդամներին, որ ամսիս 7-ին, կիրակի օրը, երեկոյեան 7 ժամին, կայանալու է Թիֆլիսի քաղաքային Դումայի դահլիճում ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ՝ պարապելու հետևեալ հարցերով: 1) Նախկին Խորհրդի հաշիւների քննութիւնը և հաստատութիւնը: 2) Նախահաշիւ այս տարվայ հօկտեմբեր, նոյեմբեր, դեկտեմբեր ամիսների և առաջիկայ 1900 թւականի: 3) Գանձապահի ձեռքին մնալիք գումարի որոշումը: 4) Նախագահի կարգադրութեամբ տալիք նպաստի քանակութեան որոշումը: 5) Պատուաւոր անդամների ընտրութիւն: 6) Գրադարան-Ընթերցարանի մասին Վարչութեան առաջարկութիւնը: 7) Արմաւիրի ճիւղի պահանջը՝ վերադարձնել մշտական անդամների անդամավճարը: Հրաժարվող քարտուղարին, գանձապահին և վերստուգող յանձնաժողովի անդամներին: 9) Վարչութեան զեկուցումը Խուդադեանի քարվանսարայի մասին:

Ծանօթ.—Եթէ ընդհանուր ժողովը իր պարապմունքները չը վերջացնէ՝ շարունակութիւնը կը լինի հետևեալ կիրակի, Նոյեմբերի 14-ին, երեկոյեան 7 ժամին: 2—2

ՌՈՒՍԱՑ ԷԼԷՔՏՐՕ-ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ
„ՍԻՄԷՆՍ ԵՒ ՀԱԼՍԿԷ“

Ակցիօներական ընկերութեան վարչութիւնը, սրանով պատիւ ունի յայտնելու, որ նա բաց է արել

ԲԱԳՈՒԱՅ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Թատրօնական հրապարակի վրա, Արարէլօվի տանը, պօստատան դիմաց.

Հասցէ նամակների համար.—Акц. Общ. Русск. Электр. заводовъ „Сименсъ и Гальске“ Баку.
Հասցէ հեռագիրների համար.—Сименсъ-Баку. 5—10

ՄԵՔԵՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Կ. ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ, Հ. ԿԵԱՆՋՈՒՆՑԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.
ԲԱԳՈՒ
ՆՐԱ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԲԻԲԻ-ՀԷՅԲԱԹՈՒՄ

Սկսել է իր գործունէութիւնը,

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐ

ամեն սիստեմի մեքենաների և գործիքների, մասնաւորապէս հորեր փորելու և նաւթ քաշելու համար՝ շոգեկաթսաների, թորիչների, թուջէ զանազան ձուլուածքների մինչև 1000 պուդ, զանազան պղնձէ ձուլուածքների և այլն և այլն: Գործարանի պահեստում կարելի է գտնել միշտ Բագուի համար հարկաւոր գործիքներ:
Գործարանի Բիբի-Հէյբաթի բաժանմունքը յանձն է առնում հորեր փորել կապալով Բիբի Հէյբաթում:
Պատուէրների համար դիմել՝ քաղաքի գրասենեակը (Старо-Полицейская, տուն Արշաֆելովի, տելէֆօն № 749), գործարան. տելէֆօն № 54, կամ Բիբի-Հէյբաթի բաժանմունքը՝ տելէֆօն № 451. (ե. հ. շ)

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն և Պօլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 27 հոկտեմբերի (10/22 Նոյեմբերի) ԱՆԱՏՕԼԻ շոգենաւը, նաւապետ ԲԻԱՆԿԻ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:
Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:
Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի և Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:
Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝
ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդաղեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի և Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. և Ի. Մութաֆեաններին, Նաբերեժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27: ՆՈՎՕՐՕՍՍԻԵՍԿ—պ. Մելխիօր Հերշենրօդերին: (ե. հ. շ.) 3—20